

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м.Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96

E - mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Конкурсним комісіям конкурсного відбору підручників (посібників) для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників

Шановні колеги!

Відповідно до Порядку проведення конкурсного відбору підручників та посібників для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17 липня 2019 року № 1004 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 08 серпня 2019 року за № 884/33855, та наказу Міністерства освіти і науки України від 06 вересня 2019 року № 1179 «Про проведення конкурсного відбору підручників та посібників для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників у 2019 році» Конкурсні комісії у строк з 13 по 20 вересня 2019 року повинні здійснити розгляд та оцінювання підручників (посібників), поданих на зазначений конкурс.

Міністерство освіти і науки України надсилає Інструктивно-методичні матеріали щодо здійснення Конкурсними комісіями відбору підручників (посібників) для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників, що додаються. Просимо керуватися ними під час своєї роботи.

Додаток: на 11 арк.

З повагою

Заступник Міністра

Вадим КАРАНДІЙ

Міщенко Є.С., 481-47-62
Дубовик О.А., 248-30-60

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/11-8272 від 11.09.2019

4753591381

**Інструктивно-методичні матеріали
щодо здійснення Конкурсними комісіями відбору підручників (посібників)
для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної
(професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної
середньої освіти та педагогічних працівників**

Конкурсний відбір підручників та посібників для осіб з особливими освітніми потребами, здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти і посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти та педагогічних працівників (далі – Конкурс) здійснюється з метою забезпечення зазначеною навчальною літературою учасників освітнього процесу.

Задля організації роботи Конкурсних комісій Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» (далі – Інститут) забезпечує проведення їх перших засідань 13 вересня 2019 року з метою визначення завдань Конкурсних комісій та обрання їх голів.

У строк з 13 по 19 вересня 2019 року голови та члени Конкурсних комісій здійснюють розгляд та оцінювання підручників (посібників), поданих на Конкурс:

Конкурсні комісії «Навчально-методичні посібники для педагогічних працівників», «Навчально-методичні посібники для педагогічних працівників, які працюють з учнями з особливими освітніми потребами» відповідно до Критеріїв оцінювання навчально-методичних посібників для педагогічних працівників;

Конкурсні комісії «Посібники серії «Шкільна бібліотека» з літератури», «Посібники серії «Шкільна бібліотека» з географії», «Посібники серії «Шкільна бібліотека» з історії», «Посібники серії «Шкільна бібліотека» з біології», «Посібники серії «Шкільна бібліотека» з фінансової грамотності та споживчих знань» відповідно до Критеріїв оцінювання посібників серії «Шкільна бібліотека»;

Конкурсна комісія «Підручники для осіб з особливими освітніми потребами» відповідно до Критеріїв оцінювання підручників для осіб з особливими освітніми потребами;

Конкурсна комісія «Підручники та посібники для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти» відповідно до Критеріїв оцінювання підручників та посібників для здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти.

Голови та члени Конкурсних комісій оформлюють свої результати оцінювання підручників (посібників) згідно з критеріїв, згаданих вище, і підписують їх.

20 вересня 2019 року на своїх других засіданнях Конкурсні комісії за результатами розгляду та оцінювання підручників (посібників) формують пропозиції щодо переліку підручників (посібників), рекомендованих ними до видання за рахунок коштів державного бюджету, які містять інформацію щодо обраного підручника (посібника) та рейтинговий список підручників (посібників), визначений з числа підручників (посібників), поданих на Конкурс.

Для цього Конкурсні комісії узагальнюють результати оцінювання підручників (посібників), здійсненні головами та членами Конкурсної комісії, із кожної назви окремо.

Під час встановлення рейтингу підручників (посібників) ураховується, що перше (I) рейтингове місце одержує підручник (посібник) з максимальною кількістю балів на підставі підсумування результатів їх оцінювання головою та членами Конкурсної комісії. Саме цей підручник (посібник) рекомендується для включення до переліку підручників (посібників), що видаватимуться за кошти державного бюджету.

Результати роботи Конкурсних комісій оформлюються протоколом, який підписують голова, секретар та всі члени комісії, присутні на засіданні. Голова та секретар підписують усі сторінки протоколу.

Засідання кожної комісії є правоможним, якщо в ньому брали участь не менше ніж 2/3 її складу.

Рішення комісії вважається прийнятим, якщо за нього проголосувала більшість від її затвердженого складу.

Пропозиції Конкурсних комісій є підставою для схвалення колегією Міністерства освіти і науки України переліку підручників (посібників), що видаватимуться за кошти державного бюджету у 2019 році.

**Критерії оцінювання
навчально-методичних посібників для педагогічних працівників**

№	Критерії та їх показники	Бал	
		2 – догримано	1 – частково догримано
1. Компетентнісно орієнтований характер пропонованих методик навчання/педагогічних технологій			
1.1	розкриття потенційних можливостей змісту, форм і методів навчання з предмету вивчення/інтегрованого курсу щодо формування ключових компетентностей та наскрізних умінь здобувачів освіти	2	1
1.2	розкриття потенційних можливостей змісту, форм і методів навчання з предмету вивчення/інтегрованого курсу щодо формування предметних компетентностей учнів	2	1
1.3	практична спрямованість змістового наповнення посібника на досягнення очікуваних результатів навчання	2	1
1.4	дидактична доцільність запропонованих методичних прийомів/стратегій навчання тощо	2	1
1.5	відповідність віковим та індивідуальним особливостям здобувачів освіти, їх здатності по-різному сприймати й опановувати інформацію	2	1
1.6	відсутність інформації, що не стосується теми посібника	2	1
2. Інтегративний підхід в освітньому процесі: розкриття питання особливостей застосування			
2.1	розкриття потенційних можливостей предмета вивчення щодо формування в учнів цілісної картини світу, розвит-ку системного мислення, функціональної грамотності у взаємозв'язку з предметами інших освітніх галузей	2	1
2.2	представлення особливостей роботи над комплексними компетентнісно орієнтованими завданнями/навчальними проектами, що передбачають застосування набутих умінь і навичок з різних освітніх галузей	2	1
3. Наукова об'єктивність			
3.1	відповідність матеріалу сучасним науковим концепціям; розкриття інноваційних підходів до організації освітнього процесу	2	1

3.2	відповідність положенням загальної дидактики	2	1
3.3	наявність аналізу й узагальнення різних думок і підходів щодо розкриття певної дидактико-методичної проблеми	2	1
3.4	однозначність, точність, чіткість використання понятійно-термінологічного апарата, зрозумілість його тлумачення	2	1
3.5	наявність авторської позиції щодо висвітлюваної проблеми	2	1
4. Структурованість навчально-методичного посібника			
4.1	наявність змісту (переліку розділів, параграфів/тем), точність і лаконічність відображення розподілу матеріалу посібника у ньому	2	1
4.2	точність і лаконічність розкриття актуальності та призначення посібника у передмові (вступі)	2	1
4.3	логічна послідовність розподілу основного тексту посібника за темами/розділами/параграфами, його системність	2	1
4.4	доцільний розподіл тексту та ілюстративного матеріалу;	2	1
4.5	наявність та коректність оформлення використаних/рекомендованих джерел	2	1
4.6	наявність запитань/тестів/практичних завдань тощо для самооцінювання	2	1
5. Інтерактивність навчально-методичного посібника			
5.1	наявність QR-кодів/електронних адрес розміщення документів в Інтернеті	2	1
5.2	функціональність запропонованих електронних матеріалів, їх зв'язок з основною проблемою, якій присвячений посібник	2	1
6. Відповідність текстів посібника нормам літературної мови			
6.1	чіткість побудови тексту, очевидність логічних зв'язків між його частинами	2	1
6.2	доступність, точність, ясність лексичного наповнення	2	1
7. Відповідність змісту посібника його назві			
7.1	розкриття дидактико-методичної проблеми в контексті назви навчально-методичного посібника;	2	1
7.2	розкриття у посібнику єдності дидактико-методичних основ предмету вивчення та інновацій Нової української школи	2	1
Максимальна кількість балів		50	

Критерії оцінювання посібників серії «Шкільна бібліотека»

№	Критерії та їх показники	Бал	
		2 – дотримано	1 – частково дотримано
1. Оригінальна концепція посібника			
1.1	відповідність матеріалу посібника сучасним поглядам щодо формування читацької компетентності, розвитку читацької активності	2	1
1.2	наявність матеріалу, що сприяє розвитку інтересу до навчального предмета	2	1
1.3	наявність матеріалу, що забезпечує формування мовленнєвої й читацької компетентностей	2	1
1.4	наявність матеріалу, що розвиває вміння логічно та аргументовано висловлювати власну думку, мислити критично і творчо	2	1
1.5	оригінальність авторської концепції, здатність зацікавити сучасного учня	2	1
2. Структурованість посібника			
2.1	наявність передмови, основного тексту, додаткового тексту, словника термінів, ілюстрацій, списку джерел інформації, використаних під час створення посібника	2	1
2.2	точність і лаконічність розкриття актуальності та призначення посібника у передмові (вступі, зверненні)	2	1
2.3	логічна послідовність розподілу основного тексту посібника за темами/розділами/параграфами, його системність	2	1
2.4	апарат орієнтування забезпечує активну пізнавальну діяльність	2	1
2.5	однозначність, точність, чіткість використання понятійно-термінологічного апарата, зрозумілість його тлумачення, подається пояснення іншомовних/маловідомих понять	2	1
2.6	коректність оформлення використаних/рекомендованих джерел	2	1
3. Інтегративний підхід в освітньому процесі			
3.1	наявність матеріалів інтегрованого змісту, наповнених актуальною, сучасною інформацією	2	1
3.2	дидактична доцільність і відповідність матеріалів інтегрованого змісту навчальним та життєвим інтересам учнів, їх віковим можливостям щодо опрацювання	2	1

	інформації		
4. Формування засобами посібника ключових компетентностей та наскрізних умінь			
4.1	практична спрямованість змістового наповнення посібника на досягнення очікуваних результатів навчання	2	1
4.2	наявність матеріалів з формування ключових компетентностей наскрізно охоплюють весь зміст посібника	2	1
4.3	наявність завдань, що пов'язані з реальними життєвими потребами, вчать учнів логічно міркувати, прогнозувати	2	1
4.4	відсутність інформації, що не стосується теми посібника	2	1
5. Реалізація ціннісного, українознавчого та здоров'язбережувального аспектів			
5.1	формування системи соціальних та особистісних цінностей учнів	2	1
5.2	представлення українознавчого аспекту є компонентом пізнавальних (практичних) завдань, ілюстрацій, дозволяючи учням зрозуміти тісний взаємозв'язок процесів, які відбуваються в країні та в світі, сприяють закріпленню в них аналітичних здібностей	2	1
5.3	наявність матеріалу, спрямованого на формування в учнів природоохоронних та ціннісних орієнтацій на збереження довкілля, гармонійну взаємодію людини і природи, дотримання безпечних норм життєдіяльності	2	1
5.4	відсутність політичних, культурних, національних, релігійних упереджень й ознак дискримінації	2	1
6. Мотивація самостійної освітньої діяльності учнів, розвиток інтересу до навчальних предметів			
6.1	використання можливості проблемного викладення матеріалу, ведення діалогу з учнями	2	1
6.2	виконання інтерактивних завдань, чергування різних видів діяльності, їх функціональність	2	1
6.3	наявність завдань дослідницько-пошукового характеру, що посилюють діяльнішу складову	2	1
6.4	наявність завдань, спрямованих на роботу з ілюстративним матеріалом, цікавих, доречно підібраних	2	1
7. Відповідність текстів посібника нормам літературної мови			
7.1	чіткість побудови тексту, логічність зв'язків між його частинами	2	1
7.2	доступність, точність, ясність лексичного наповнення	2	1
Максимальна кількість балів			54

Критерії оцінювання підручників для осіб з особливими освітніми потребами

№	Критерії	Бал	
		2 – дотримано	1 – частково
1.	Наявність передмови, вступу, змісту, основного тексту, додаткового тексту, ілюстрацій, словника термінів або іншомовних/маловідомих понять, висновку	2	1
2.	Логічна послідовність розподілу основного тексту підручника за темами/розділами/параграфами	2	1
3.	Правильність оформленість таблиці змісту: заголовки змісту відповідають заголовкам у тексті	2	1
4.	Використання принципів «спрощеної мови» у підручниках для учнів з інтелектуальними порушеннями	2	1
	Застосування білінгвального підходу у підручниках для учнів з порушеннями слуху		
5.	Точність, чіткість використання понятійно-термінологічного апарата, зрозумілість його тлумачення, наявність пояснення іншомовних/маловідомих понять	2	1
6.	Наявність запитань/тестів/практичних завдань тощо для оцінювання самостійно та за допомогою вчителя	2	1
7.	Відповідність змісту підручника принципам науковості, системності й послідовності викладу навчального матеріалу	2	1
8.	Наявність матеріалів (навчальних текстів, завдань, практичних робіт і т. ін.) інтегрованого змісту, наповнених сучасною інформацією	2	1
9.	Наявність сучасного ілюстративного матеріалу	2	1
10.	Наявність практичного зв'язку з повсякденним життям	2	1
11.	Відповідність змісту віковим та психофізичним можливостям учнів з особливими освітніми потребами, його спрямування на зону найближчого розвитку	2	1
12.	Відповідність обсягу матеріалу кількості годин, відведених на вивчення предмету	2	1
13.	Наявність відмінного за складністю матеріалу, який відповідає різному інтелектуальному рівню учнів з особливими освітніми потребами, що забезпечує диференційований підхід до навчання	2	1
14.	Наявність навчального матеріалу, який передбачає безперервний перехід від нижчого ступеня учіння до	2	1

	вищого, враховує міжпредметні зв'язки та співвідношення між поняттями		
15.	Наявність інформаційно-пізнавального матеріалу та практико-спрямованих завдань для формування усіх ключових компетентностей	2	1
16.	Наявність у текстах підручника інформації, пов'язаної із формуванням в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, безпечного здорового життєвого середовища, знань із практичних аспектів фінансових питань	2	1
17.	Наявність у текстах підручника інформації, яка сприяє формуванню системи соціальних та особистісних цінностей учнів	2	1
18.	Наявність у тексті підручника українознавчого аспекту, через включення науково обґрунтованої інформації про факти, події, явища, про видатних українців або вихідців із України, які зробили вагомий внесок у розвиток певної галузі науки чи культури в цілому	2	1
19.	Відсутність у текстах та позатекстовому матеріалі проявів дискримінації	2	1
Максимальна кількість балів		38	

**Критерії оцінювання підручників (посібників)
для закладів професійної (професійно-технічної) освіти**

№	Критерії та їх показники	Бали	
		Дотримано	Частково дотримано
1. Компетентнісна орієнтованість змісту навчальної книги			
1.1	Практична спрямованість змістового наповнення підручника/посібника на досягнення очікуваних результатів навчання/формування ключових і професійних компетентностей	2	1
1.2	Використання потенційних можливостей змісту, форм і методів навчання з предмету вивчення щодо формування ключових і професійних компетентностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти	2	1
1.3	Реалізація діяльнісного підходу через систему завдань, проблемних ситуацій, що спонукають кожного здобувача професійної (професійно-технічної) освіти до активної діяльності під час освітнього процесу, до свідомої самостійної роботи, до застосування на практиці здобутих знань, до колективної діяльності та самоосвіти	2	1
1.4	Наявність засобів організації різних видів діяльності і комунікації між учасниками освітнього процесу, завдань для організації групової, навчально-дослідної та проектної діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти	2	1
1.5	Доцільність використання пам'яток, алгоритмів, зразків виконання завдань тощо	2	1
1.6	Використання потенційних можливостей змісту підручника/посібника для розвитку умінь висловлювати власні судження, обґрунтовувати їх, здійснювати оцінювальні дії, формулювати висновки тощо	2	1
1.7	Спрямованість підручника/посібника на розвиток умінь здійснювати логічні міркування (наявність вправ на порівняння, вибіркового аналізу, розпізнавання та виділення головного, установлення взаємозв'язку, групування, класифікацію, узагальнення та систематизацію)	2	1
2. Науковість змісту: методологічна обґрунтованість розкриття основних понять, фактів, законів і теорій			
2.1	Відповідність змісту навчальної літератури новітнім досягненням сучасної науки, встановленим у ній положенням	2	1
2.2	Вірогідність усіх наведених фактів та понять; коректність	2	1

	їх уведення, відповідність загальнонавчальній термінології та символіці; точність вираження в означеннях і термінах, прийнятих у науці		
2.3	Повнота розкриття сутності різноманітних об'єктів вивчення через їх висвітлення у розвитку і взаємозв'язках з іншими об'єктами	2	1
2.4	Забезпечення системності й цілісності знань, відображення еволюції наукових ідей, ролі діячів науки, насамперед вітчизняних учених, у розвитку відповідної галузі науки	2	1
2.5	Розгляд системи знань в єдності з методами пізнання, застосування знань на практиці; її спрямованість на формування в учнів цілісної картини світу, розвитку системного мислення, функціональної грамотності у взаємозв'язку з предметами інших освітніх галузей	2	1
3. Реалізація виховного потенціалу підручника/посібника			
3.1	Наявність змістових складників, які сприяють формуванню патріотизму, державних, національних, родинних цінностей, толерантному ставленню кожної людини, незалежно від її статі, етнічної, релігійної, культурної приналежності чи інших ознак; готовності до ефективної міжкультурної взаємодії в нових історичних реаліях європейської інтеграції	2	1
3.2	Наявність матеріалів, які сприяють соціалізації здобувача професійної (професійно-технічної) освіти; навчають раціональному природокористуванню, дотриманню безпечних норм життєдіяльності; формують готовність до самовизначення і дій в інтересах людини, родини, суспільства і держави	2	1
3.3	Відсутність у підручнику/посібнику гендерних стереотипів, андроцентризму, дискримінацій за ознакою статі	2	1
4. Структурованість підручника/посібника			
4.1	Наявність чіткої структури підручника/посібника (передмови, основного тексту, додаткового тексту, словника термінів, ілюстрацій, списку джерел інформації, використаних під час створення підручника/посібника, коректність їх оформлення)	2	1
4.2	Дотримання вимог до побудови й структури текстів (виділення головного, раціональний і доцільний розподіл тексту на основний і додатковий, їх взаємозв'язок)	2	1
4.3	Системність, логічність, послідовність, цілісність викладу навчального матеріалу	2	1
4.4	Наявність зрозумілого апарату орієнтування підручником/посібником	2	1
4.5	Оптимальне співвідношення образотворчих і умовно-	2	1

	графічних матеріалів, малюнків або документальних фотографій та інформативність ілюстративного матеріалу		
4.6	Наявність завдань, спрямованих на роботу здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти з ілюстративним матеріалом та їх дидактична доцільність, розвивальна спрямованість	2	1
4.7	Естетичне виконання, національний колорит ілюстративного матеріалу	2	1
5. Відповідність змістового наповнення підручника (посібника) віковим та індивідуальним особливостям здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти			
5.1	Доступність і зрозумілість викладу навчального матеріалу (відповідність складності, ступеня абстрактності викладу матеріалу та його обсягу віковим психологічним особливостям, можливостям здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти щодо його засвоєння.	2	1
5.2	Доцільність використання аналогії для пояснення складних процесів, наявність прикладів для пояснення абстрактних понять, достатність і вичерпність наведених пояснень, вказівок тощо; доцільність обраних конструкцій речень для розуміння тексту.	2	1
5.3	Наявність засобів диференціації, індивідуалізації та персоналізації навчальної діяльності здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти відповідно до їхніх пізнавальних, професійних можливостей.	2	1
6. Відповідність текстів підручника/посібника нормам української літературної мови			
6.1	Точність і ясність лексичного наповнення змісту підручника/посібника	2	1
Максимальна кількість балів		52	